

Analyse zomerkukai 2025 LUCHT

Met 71 inzendingen was er weer een bemoedigende belangstelling voor de zomerkukai 2025 *“lucht”*. De volgende, winnende haiku in deze kukai is van **Aster**.

*zonnende meiden
de lucht vol gegiechel
en geheimpjes*

In de volgende analyse worden wat inzichten gedeeld om zo een beeld te geven van de **modale haiku** in deze bonte verzameling zomerhaiku's.

1 Thema

Voor deze zomerkukai was het thema “lucht” opgegeven. Zo kon de dichter de nadruk leggen op een impressie van “zomer” aan de hand van het sleutelbegrip “lucht” óf het begrip “lucht” in een haiku uitwerken, desnoods in een zomerse setting.

Het thema ‘lucht’ werd letterlijk genoemd in 33 haiku's. Het thema werd in 16 haiku's subtiel gesuggereerd maar niet genoemd. Daarmee de stilistisch wat moeilijker stap gezet van “show; don't tell”. Daarmee waren er dus 49 haiku-dichters die het thema als kern van de haiku gebruikten en 22 die een andere afslag namen. Het woord ‘lucht’ werd op uiteenlopende wijzen geïnterpreteerd, variërend van de plaats waar iets gebeurt tot dátgene wat we al vanaf onze eerste seconden van ons leven nodig hebben.

#7 *Ik kijk naar boven
de wolken zweven voorbij
liggend in het gras*

#26. *Blauw
Nog één keer mevrouw
dan, een schreeuw, ademloos, blij
aanschouwt zij haar zoon*

2 Seizoenswoord: kigo en kidai

In de traditionele haiku krijgt de lezer door een sleutelwoord een verwijzing naar de tijd van het jaar waarin het verhaal zich afspeelt. Dichters in deze kukai hanteerden zo'n **seizoenswoord of kigo** in 25 haiku's. De volgende haiku verwijst zelfs twee keer naar *zomer*: zowel de zon als de zwaluw zijn duidelijke verwijzingen naar ‘zomer’.

#33 *zinderende zon
een zwaluw snijdt door de lucht
stilte na de vlucht*

In deze 25 haiku's werd ‘zomer’ in 7 haiku's letterlijk genoemd, Daarnaast richtten 2 dichters zich op andere seizoenen dan ‘zomer’. Als de dichter bij “lucht” meer voelt voor de stemming van “lente”, dan is dat een dichterlijke vrijheid.

In 7 haiku's werd als seizoensverwijzing een voor de zomer typerend seizoensattribuut of activiteit (**kidai**) genoemd. De vlieger is zo'n populair zomerspeeltje en 'zonnebaden' of 'zonnen' is voor menig een synoniem met de *zomer*. Zo werd in de volgende haiku's de zomer er bij gehaald:

#11 *goud in het lichtblauw*
flinterdunne schittering —
lijn naar mijn vlieger

#81 *zonnende meiden -*
de lucht vol gegiechel
en geheimpjes

3 Vorm

Onder de dichtvorm "haiku" wordt een vers verstaan van **17 lettergrepen** verdeeld over drie regels van respectievelijk 5, 7 en dan weer 5 lettergrepen. Daarbij is het totaal van 17 lettergrepen voor menig een weer belangrijker dan het opdelen van 5/7/5/. In deze kukai hielden 59 dichters zich aan de conventie van 17 lettergrepen en dan overwegend opgedeeld over drie regels van 5/7/5 lettergrepen. De "afwijking" in aantallen lettergrepen naar méér of minder lettergrepen was even groot: er waren zowel 6 haiku's van minder dan 17 lettergrepen als 6 haiku's van meer dan 17 lettergrepen. De kortste en de langste zijn:

#21 *Zomerkleding.*
Een pak van mijn hart.
Dat lucht op!

#47 *Scharlaken*
Een vogel scheert
Door de lucht
Wat is de kleur
Van eenzaamheid

4 Inhoudelijke opbouw

Binnen de vormvereiste van 17 lettergrepen c.q. opdeling in 5/7/5 lettergrepen gaat de aandacht bij het lezen van haiku ook uit naar de **inhoudelijke opbouw**. Is er sprake van een opbouw in 3 korte, afzonderlijke regels? Of leest de lezer twee regels die inhoudelijk op elkaar aansluiten met een leespaauze naar de derde regel? Of volgt na de eerste regel al een wending naar twee regels die aansluiten? Vaak wordt eerst bij het voordragen van een haiku duidelijk, waar de wending in de haiku zit. Een haiku is soms een verhaal met een verrassende of grappige ontknoping. Of, de schets in fragmenten van een *haiku-moment* zoals in de volgende twee haiku's:

#61 *Spelen met de wind*
Touw stijgt omhoog uit kluwens
Dansende vliegers.

#97 *drie witte vlinders*
rond en rond hoog in de lucht
één komt langs mij terug

De meeste haikudichters hielden zich aan een haiku met een opbouw in afzonderlijke deelzinnen en drie regels. Toch kozen 8 dichters voor een haiku van één volzin over één regel die zonder stellige leespauze wordt gelezen. Dat kan dan één lyrische uitspraak zijn of een volzin met toch een wending:

65 de hemel verlicht met weidse blauwheid van lucht mijn bevlogenheid

#13 zelfs bij zonneschijn regent het daar voortdurend kogels in die streek

5 Modale haiku

De *traditionele* haiku als versvorm betreft **17 lettergrepen** die zijn verdeeld over **drie regels** van respectievelijk 5/7/5/ lettergrepen met een **verwijzing naar het seizoen** en een inhoudelijk verrassende **wending** of een in sobere bewoordingen opgeroepen **sfeerbeeld**. Het thema wordt subtiel **gesuggereerd** of – bij uitzondering – bij name genoemd.

In deze kukai noemde de *modale haiku* het thema-woord letterlijk in het gedicht. Een meerderheid van de dichters hanteerde géén seizoenswoord of duidelijke verwijzing naar een bepaald seizoen.

De haiku werd merendeels opgebouwd in de vorm van drie regels van respectievelijk 5, 7 en 5 lettergrepen ofwel 17 lettergrepen in totaal. Inhoudelijk werd de haiku merendeels in 2 of 3 afzonderlijke fragmenten of zinnetjes opgebouwd met een al dan niet bedoelde wending.

Met deze spelingen ten opzichte van de traditionele haiku werd de lucht weer gevuld met de zweem van een bont boeket van bloemen van dichterlijke vreugde.

Analyse geschreven door Lodewijk Ouwehand